

ANALIZA INFLATORNIH KRETANJA NA PRIMJERU REPUBLIKE HRVATSKE

Grubišić, Ivan Filip

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:138346>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstva i financija

IVAN FILIP GRUBIŠIĆ

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA INFLATORSKIH KRETANJA NA
PRIMJERU REPUBLIKE HRVATSKE**

Split, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstva i financija

Predmet: OSNOVE EKONOMIJE

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Ivan Filip Grubišić

Naslov rada: Analiza inflatornih kretanja na primjeru
Republike Hrvatske

Mentor: mr.sc. Branko Sorić, viši predavač

Split, rujan 2021.

SADRŽAJ:

SAŽETAK	1
SUMMARY	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
1. UVOD	3
1.1. Problem, ciljevi i metode istraživanja	3
1.2. Struktura završnog rada	4
2. PROMJENE VRIJEDNOSTI NOVCA	5
2.1. Deprecijacija	5
2.1.1. Inflacija	5
2.1.2. Devalvacija	6
2.2. Aprecijacija	6
2.2.1. Deflacija	6
2.2.2. Revalvacija	7
3. INFLACIJA I UČINCI NA GOSPODARSTVO	8
3.1. Pojam inflacije	8
3.2. Vrste inflacije	9
3.2.1. Inflacija prema njenom intenzitetu	11
3.2.2. Inflacija prema njezinim početnim uzrocima	12
3.2.3. Inflacija prema geografskom podrijetlu inicijalnog uzroka inflacije	13
3.2.4. Stagflacija i recesija	13
3.2.5. Strukturna inflacija i inflacija očekivanja	14
3.3. Posljedice inflacije	15
4. EKONOMSKE MJERE ZA OBUZDAVANJE INFLACIJE	17
4.1. Mjerenje inflacije	17
4.2. Načini suzbijanja inflacije	20
4.2.1. Suzbijanje inflacije potražnje	20
4.2.2. Suzbijanje inflacije troškova	21
4.2.3. Suzbijanje strukturne inflacije	22
4.3. Kako poboljšati stanje u Republici Hrvatskoj?	22
5. ANALIZA INFLATORNIH KRETANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	23
6. ZAKLJUČAK	29

LITERATURA	29
POPIS SLIKA	31
POPIS TABLICA	32

SAŽETAK

U ovom radu analizirana je inflacija i njena kretanja na primjeru Republike Hrvatske. Kao što se kroz rad navodi, inflacija označava povećanje opće razine cijena, dok stopa inflacije označava stopu po kojoj te cijene rastu. Nasuprot inflacije stoji deflacija koja predstavlja smanjenje razine cijena, odnosno negativnu stopu inflacije. Primarni cilj centralnih banaka članica EU je održavanje inflacije pod kontrolom, odnosno održavanje blage pozitivne inflacije jer time povećavaju ponudu i potražnju. Različite vrste inflacije koje postoje je moguće klasificirati prema različitim kriterijima. Uz različite vrste inflacije postoje i različita mjerenja. Indeks potrošačkih cijena je pokazatelj opće razine cijena, predstavlja trošak fiksne košarice dobara koju kupuju privatna kućanstva. Na pitanje razine optimalne stope inflacije se daje odgovor niske i stabilne inflacije razmjera 0-3 %. Inflacija je neizbježna i negdje se pojavljuje u manjoj, a negdje u većoj mjeri.

Ključne riječi: inflacija, kretanja inflacije, stopa inflacije, indeks potrošačkih cijena, centralna banka.

SUMMARY

ANALYSIS OF INFLATORY TRENDS ON THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC OF CROATIA

This paper analyzes inflation and its trend, see the example of the Republic of Croatia. As stated in the paper, inflation means an increase in the general price level, while the inflation rate indicates the rate at which these prices rise. Against inflation is deflation, which is a decrease in the price level, it is a negative inflation rate. The primary goal of the central banks of the EU member states is to keep inflation under control, to maintain mild positive inflation because of their impact on supply and demand. The different types of inflation that exist can be classified according to different criteria. In addition to different types of inflation, there are different measurements. The consumer price index is an indicator of the general price level, it represents the cost of a fixed basket of goods purchased by private households. The question of the level of the optimal inflation rate is answered by low and stable inflation of 0-3%. Inflation is inevitable and occurs to a lesser extent and a greater extent.

Key words: inflation, inflation trends, inflation rate, consumer price index, central bank.

1. UVOD

1.1. Problem, ciljevi i metode istraživanja

Pojam inflacije predstavlja proces povećanja cijena u zemlji, kroz koji novac gubi na svojoj vrijednosti. Gubitkom novčane vrijednosti dolazi i do smanjenja platežne moći novca. Stoga rezidenti države u kojoj postoji inflacija tada za istu količinu novca mogu kupiti manje dobara. Središnja banka Republike Hrvatske je Hrvatska narodna banka (HNB), cilj joj je održavanje stabilnosti cijena, ona potiče nisku i stabilnu inflaciju.

Kako se pojavljivala u mnogim zemljama u prošlosti isto tako se pojavljuje i danas te su mnoge zemlje u borbi s njom. Za pojavu inflacije nije ključna veličina privrede u kojoj se pojavljuje i može se pojaviti bilo kada ali uvijek uz naznake koje predviđaju pojavu inflacije: stagflacija i incesija.

U sljedećim poglavljima će se reći nešto detaljnije o samoj inflaciji te njenim kretanjima na primjeru Republike Hrvatske.

Inflacija za sobom ostavlja velike posljedice na gospodarstvo, bez obzira na svoj primarni uzrok. Veličina tih posljedica ovisi o brzini i trajanju procesa inflacije.

Metode koje su korištene u radu su: metoda deskripcije, indukcije, analize, sinteze, dedukcije, kompilacije i metoda komparacije.

Svaki oblik inflacije je moguće izmjeriti te pratiti njezino kretanje. Postoje različiti stabilizacijski programi za borbu i suzbijanje protiv inflacije. Svrha ovog rada je definirati inflaciju, njen pojam i vrste te prikazati njezina kretanja na primjeru Republike Hrvatske.

1.2. Struktura završnog rada

Rad se sastoji od 6 poglavlja.

Prvi dio rada odnosi se na uvod. U uvodu se definira problem istraživanja kojim će se baviti u ovom radu, ciljevi rada te znanstvene metode koje će se koristiti.

Drugo i treće poglavlje se odnose na neke osnovne informacije poput definicije inflacije, njene podjele po različitim kriterijima, samim posljedicama inflacije i pojmovima vezanim za promjene vrijednosti novca.

Četvrto poglavlje se odnosi na ekonomske mjere obuzdavanja inflacije. Opisuje se način kako suzbiti inflaciju potražnje i inflaciju troškova. Također je prikazana antiinflacijska politika koja je potrebna Republici Hrvatskoj.

U petom poglavlju je prikazan praktični dio rada odnosno prikaz primjera iz Republike Hrvatske te načinim izračuna stope inflacije.

Posljednje šesto poglavlje daje uvid u zaključna razmatranja.

Na kraju rada se nalazi popis literature gdje je sadržan popis svih izvora te popis tablica i slika.

2. PROMJENE VRIJEDNOSTI NOVCA

Vrijednost novca je promjenjiva i moguće ju je promatrati u dvojakom smislu, kao kupovnu moć u domaćoj ekonomiji i kao intervalutnu vrijednost. Smanjenje, odnosno povećanje, kupovne moći je povezano s inflacijom i deflacijom, dok je smanjenje, odnosno povećanje, intervalutne vrijednosti novca povezano s devalvacijom i revalvacijom novčane jedinice. Intervalutni tečaj fluktuiraju (deprecijacija i aprecijacija). Uzroci promjene vrijednosti novca mogu biti namjerni ili nenamjerni.¹ Iz navedenog se zaključuje da su promjene vrijednosti novca inflacija, deprecijacija, devalvacija, aprecijacija, revalvacija i deflacija. U daljnjem nastavku će se pojasniti navedeni pojmovi.

2.1. Deprecijacija

Deprecijacija predstavlja svako smanjenje vrijednosti novca, može biti namjerna ili nenamjerna, odnosno faktička ili zakonska. Isto tako označava pad vrijednosti jedne vrste u odnosu na drugu vrstu novca, odnosno smanjenje intervalutne vrijednosti novca ili kupovne moći. U slučaju kada se smanji vrijednost jedne vrste novca s obzirom na drugu dolazi do nastanka razlike između nominalne i paritetne vrijednosti. U nastavku teksta se navode motrišta inflacije i devalvacije.

2.1.1. Inflacija

Inflacija je povećanje opće razine cijena. Potrebno je napomenuti da je slučaj odražavajućeg rasta cijena i rasta opće razine cijena u gospodarstvu, ne jedne ili nekih. Promatrajući s ekonomskog motrišta, inflacija se pojavljuje kao posljedica neravnoteže u gospodarstvu. Inflaciju je moguće promatrati s motrišta promjene količine novca u optjecaju, gdje povećanje količine ne vodi nužno do inflacije te postoji mogućnost prikrivene inflacije.²

Prikrivena inflacija se javlja kada se kretanja količine robe i novca ne povećavaju jednakom mjerom što dovodi do utjecaja na opću razinu cijena. U slučaju pojave razmjera koji prelaze u trajne cikluse neravnoteže na tržištu navedeno se smatra štetnom pojavom.

¹ Matić, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, str. 153.

² Božina, L. (2008): Novac i bankarstvo, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 177.

Dakle, može se reći kako nema nijedne kapitalističke zemlje u kojoj ne dolazi do problema inflacije, njenog sprječavanja te posljedica.³

2.1.2. Devalvacija

Devalvacija se može predstaviti kao namjerno zakonsko umanjivanje vrijednosti monetarne jedinice u odnosu na njezin standard. Valuta može biti vezana uz zlato gdje ona ima svoju pokrivenost i ne gubi na vrijednosti. Također valuta može biti vezana uz neku drugu valutu, koja se utvrdi putem zakona koji govori da je intervalni tečaj jedne valute standard druge valute. U navedenom slučaju devalvacija se vrši putem povećanja tog tečaja. Povećanjem službenog tečaja određene devize, uz koju je valuta vezana dolazi do izazivanja povećanja tečaja ostalih deviza. U ne rijetkim slučajevima devalvacija može slijediti nakon dugotrajne inflacije, kada je nemoguće provesti revalvaciju devalvacijom se uklanja neravnoteža bilance. Ciljevi devalvacije su adaptiranje domaće razine cijena prema cijenama svjetskih tržišta, smanjivanje uvoza i stimuliranje izvoza.⁴

2.2. Aprecijacija

Apresiasija predstavlja namjerno ili nenamjerno, faktičko ili zakonsko povećanje novčane vrijednosti. Apresiasiju je moguće očitati kroz povećanje kupovne moći novca ili povećanje intervalutne vrijednosti domaćeg novca. Također, aprecijacija označava povećanje jedne vrste novca u odnosu na drugu, prilikom čega nastaje razlika između nominalne vrijednosti apreciranog novca i iznosa kojim je potrebno pokriti njegovu vrijednost ali u drugom novcu. Navedena razlika se može tumačiti i kao razlika između nominalne vrijednosti novca i njegove paritetne vrijednosti. Iako spomenute vrste novca pripadaju istom monetarnom sustavu nisu zamjenjive po njihovim nominalnim vrijednostima. Kada se aprecijacija tretira s motrišta kupovne moći novca tada se govori o deflaciji, ukoliko je tretirana s motrišta intervalutne vrijednosti riječ je o revalvaciji.⁵

2.2.1. Deflacija

Deflacija nastaje kao posljedica smanjenja količine novca u optjecaju zbog čega dolazi do pada opće razine cijena. Iz navedenog se zaključuje da je deflacija pojava suprotna inflaciji. Deflacija traje do trenutka kada se cijene stabiliziraju, u današnjici nastaje voljom

³ Ibid, str. 178.

⁴ Ibid, str, 182.

⁵ Ibid, str. 187.

monetarne politike zbog čega se i navodi kao namjerna mjera koja se nalazi unutar programa stabilizacijskih mjera. Deflacija može biti apsolutna i relativna deflacija. Apsolutna deflacija nastaje u slučaju smanjenja količine novca u optjecaju uz nepromijenjenu količinu robe, a kod slučaja povećanja količine robe na tržištu uz nepromijenjenu količinu novca u optjecaju dolazi do nastanka relativne deflacije.⁶

2.2.2. Revalvacija

Revalvacija je monetarna i politička mjera koja ima za cilj vraćanje vrijednosti monetarne jedinice u stanje koje je postojalo prije pada te vrijednosti u odnosu na zlato ili stabilne valute. Ne koristi se tako često i slučaj je povećanja intervalutne vrijednosti domaće valute pomoću smanjenja stope kovanja ili tečaja valute standarda. Također ju je moguće opisati kao jednokratnu mjeru priklanjanja vrijednosti domaće valute prema inozemnim valutama. Pomoću nje se ne mijenja međunarodni monetarni sustav plaćanja zbog toga što utječe jedino na osnovu tog sustava koji i dalje ostaje stabilan na razini ravnoteže.⁷

⁶ Ibid, str. 188

⁷ Ibid, str. 188.

3. INFLACIJA I UČINCI NA GOSPODARSTVO

3.1. Pojam inflacije

Inflacija se može definirati kao povećanje opće razine cijena, odnosno pad vrijednosti novca. Sama riječ inflacija dolazi od latinskog izraza „inflatio“, što u prijevodu znači nadimanje/napuhanost. Specifičnost inflacije se ogleda u tome što se može javiti u razvijenim i nerazvijenim zemljama, površinski gledano u velikim ili malim zemljama. Problemi s inflacijom postoje koliko je star i novac.⁸

Prva pojava inflacije se dogodila u Sjedinjenim Američkim državama 1861. godine. Iako je bila prvi primjer inflacije nije bila i najgori. Inflacija koja je pogodila Njemačku od 1921. godine je od mnogih smatrana najgorom inflacijom u povijesti iako je ta titula zapala Mađarsku koja je inflacijom bila pogođena 1946. godine. Za vrijeme bivše Jugoslavije su zabilježeni veliki razmjeri inflacije kroz povijest, još jedan od takvih razmjera je primjer Zimbabve-a između 2004. i 2009. godine. Navedenim zemljama se zajedničko očitava u činjenici da su se u to vrijeme nalazile u ratnim ili poslijeratnim godinama. Razlog utjecaja rata na inflaciju pronalazimo u prekomjernom tiskanju novca. Zbog svoje nepokrivenosti u zlatu novac je počeo gubiti na svojoj vrijednosti. Zbog prisutnosti inflacije, cijene robe su se mijenjale svakog sata, u slučaju Mađarske je bilo udvostručavanje svakih 15 sati.

Svako kućanstvo preferira određene proizvode, na osnovu prosječnih potrošačkih navika kućanstva se određuju ponderi koji se potom dodjeljuju različitim proizvodima i uslugama pri mjerenju inflacije.

Za mjerenje inflacije se koristi potrošačka košarica dobara koja se sastoji od svih roba i usluga koje je kućanstvo kupuje ili konzumira. S vremenom se cijene te robe i usluga unutar potrošačke košarice mijenjaju.

⁸ Benić, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 417.

3.2. Vrste inflacije

Ako se u obzir uzmu različiti kriteriji, tada se inflaciju može podijeliti na više vrsta. Kao što je i prikazano u nastavku teksta.

Klasična teorija inflacije

Prema klasičnoj teoriji inflacije, inflacija je isključivo monetarni fenomen koji je izazvan povećanom količinom novca u optjecaju i rastu brzine obrtaja novca.⁹

Moderna teorija inflacije (Phillipsova krivulja)

Phillipsova krivulja prikazuje vezu između stope inflacije i stope nezaposlenosti. Ona pokazuje negativnu vezu, tj. kada je stopa nezaposlenosti mala, plaće brzo rastu, a kada je nezaposlenost velika, plaće su u jako sporom rastu.

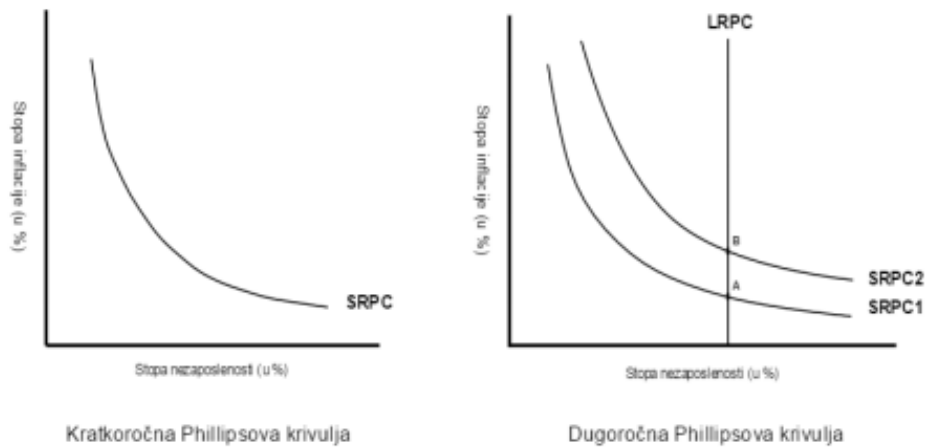
Stopa inflacije je manja sa većom stopom nezaposlenosti. Postotno povećanje ili smanjenje nezaposlenosti je obrnuto proporcionalna s padom ili rastom razine cijena.

Moderna (suvremena) teorija inflacije predstavljena je od strane A. W. Phillipsa u njegovom radu u kojem je predstavio odnos zaposlenosti, inflacije i rasta, 1962.¹⁰ godine. U početku je teorija bila prihvaćena od strane svih država i vlada, te se provodila u praksi. Međutim nedugo nakon, već sredinom 1970-ih godina Phillipsova krivulja se počela smatrati netočnom zbog mogućnosti uspostavljanja više različitih razina inflacije na određenu razinu nezaposlenosti. Tada su se počele koristiti dvije kratkoročne Phillipsove krivulje i jedna dugoročna koje postoje pri prirodnoj stopi nezaposlenosti. U čast začetniku teorije te se krivulje i dalje nazivaju Phillipsove krivulje.

⁹ Reić, Z., Mihaljević Kosor, M. (2011): Ekonomija, Treće izmijenjeno izdanje, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 294.

¹⁰ Proleksis enciklopedija online: Phillipsova krivulja.
URL: <https://proleksis.lzmk.hr/2951/> (Pristupljeno: 8.09.2020.)

Slika 1: Phillipsova krivulja

Izrada autora prema izvoru: Reić, Z., Mihaljević Kosor, M. (2011): Ekonomija, Treće izmijenjeno izdanje, Ekonomski fakultet Split, str. 269. - 297.

Ukoliko se nezaposlenost spusti ispod prirodne stope zbog rasta proizvodnje, tada se inflacija podiže iznad inercijske stope. I obrnuto, ako nezaposlenost raste iznad prirodne stope tada inflacija teži padu ispod inercijske stope.

Kada se pokušava održati stopa nezaposlenosti, od strane tvoraca ekonomske politike, ispod prirodne stope kroz dulje razdoblje tada inflacija ima tendenciju uzlazne spirale. Prirodna stopa nezaposlenosti predstavlja najnižu održivu stopu što si ju neka zemlja može priuštiti bez opasnosti nastanka uzlazne spirale inflacije. Navedena stopa predstavlja razinu nezaposlenosti resursa pri kojoj su tržište rada i proizvoda u inflacijskoj ravnoteži. Ne postoji stalni kompromis između nezaposlenosti i inflacije, dugoročna Phillipsova krivulja je potpuno okomita.¹¹

“Inflacija poreza- uvođenjem većih poreza država utječe na povećanje inflacije što vodi do povećanja troškova poslovanja.

Inflacija profita- povećanje cijena na tržištu zbog želje za većim profitom neovisno o potražnji od strane poduzeća koja drže monopol.

¹¹ Reić, Z., Mihaljević Kosor, M. (2011): Ekonomija, Treće izmijenjeno izdanje, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 269. – 267.

Inflacija nadnica- Zbog svoje jakosti radnički sindikati mogu, neovisno o stanju na tržištu rada i potrebama privrede za radnom snagom, zahtijevati više nadnice te time izazvati inflaciju.

Inflacija uvoza- nastaje zbog povećanja cijena uvoznih sirovina. Ovakva inflacija je periodična i povremena.

Inflacija troškova- nastaje zbog više sile ili prirodnih katastrofa, velikih suša ili poplava, zbog nastalih problema i saniranja istih, također periodična i povremena.

3.2.1. Inflacija prema njenom intenzitetu

Vrste inflacije prema Samuelsonu¹²:

- ❖ Blaga, puzajuća ili latentna inflacija - inflacija dugoročnog karaktera, koja se izražava kao trend sporo rastućih cijena u visini od 2–3 % godišnje. Ovakva inflacija povećava kupovnu moć stanovništva i zbog toga ne predstavlja problem.
- ❖ Umjerena inflacija – jednoznamenakasta godišnja stopa, obično razmjera 5-10 % godišnje, koju obilježava polagani rast cijena. Kada su cijene razmjerno stabilne ljudi imaju povjerenje u novac, tada su voljni držati svoje bogatstvo u novčanom sredstvu. Očekivanja su da će vrijednost ostati ista ili barem približno ista za mjesec ili godinu dana. Također zbog pretpostavke da će kamate ostati iste sektor stanovništva je spreman na zaduživanje.
- ❖ Jaka ili galopirajuća inflacija – dvoznamenakasta ili troznamenakasta stopa, raspona 20, 100 ili 200% na godinu. Problem se pojavljuje kada galopirajuća inflacija postane dugotrajna. Očekivanja su da vrijednost novca konstantno opada te zbog toga ljudi ulažu sva svoja sredstva u materijalnu imovinu kako bi na taj način sačuvali njegovu vrijednost. Galopirajuću inflaciju država može preživjeti ali tu nastaju i ostaju ogromna iskrivljenja u privredi države dok njeni državljani svoju imovinu šalju van zemlje.
- ❖ Hiperinflacija – četveroimenakasta ili više stopa. U ovakvom slučaju vrijednost novca pada iz sata u sat te zbog toga čak dolazi do pojave trampe kao sistema koji zamjenjuje novac.

¹² Samuelson, P. A. Nordhaus, W. (2011): Ekonomija, 19. izdanje, Zagreb, str. 579.

3.2.2. Inflacija prema njezinim početnim uzrocima

Inflacija potražnje

Do inflacije potražnje dolazi kada agregatna potražnja raste brže od proizvodnog potencijala ekonomije, zbog toga dolazi do rasta cijena kako bi se izjednačile agregatna ponuda i potražnja.¹³ Padom nezaposlenosti dolazi do nestašice radnika, rasta plaće i ubrzavanja inflatornog procesa.

Klasična teorija inflacije potražnje inflaciju objašnjava povećanjem novčane mase iznad porasta ukupne proizvodnje u narodnoj privredi na razini pune zaposlenosti. Pretpostavka je da je agregatna potražnja funkcionalno ovisna i direktno proporcionalna veličini novčane mase, uz konstantnu brzinu njezina optjecaja.¹⁴

Keynesijanska teorija inflacije potražnje je temeljena na međuovisnosti između agregatne potražnje i domaćeg proizvoda za razliku od klasične teorije inflacije potražnje koja je temeljena na međuovisnosti između novčane mase i domaćeg proizvoda.¹⁵

Inflacija ponude (inflacija troškova)

Inflacija troškova je uzrokovana smanjenjem agregatne ponude uz istu agregatnu potražnju. Navedeno smanjenje može biti posljedica porasta neke troškovne komponente, kao što je porast materijalnih troškova, ili posljedica uvođenja novih fiskalnih opterećenja poput poreza, doprinosa, carina ili autonomnog povećanja profita.¹⁶

Uzroci inflacije pod pritiskom troškova mogu biti:

- ❖ neočekivano povećanje troškova proizvodnje, povezano s povećanim troškovima sirovina, neočekivane štete ili gašenja proizvodnog pogona,
- ❖ obvezno povećanje plaća zaposlenika u proizvodnji, uključujući i slučajeve u kojima rast minimalne plaće automatski povećava sredstva zaposlenika koji su bili plaćeni ispod novog standarda.

¹³ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011): Ekonomija, 19. izdanje, Zagreb, MATE, str. 612.

¹⁴ Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, str. 495.

¹⁵ Ibid, str. 497.

¹⁶ Ibid, str. 505.

3.2.3. Inflacija prema geografskom podrijetlu inicijalnog uzroka inflacije

Kada je uzrok nastanka inflacije domaći tada govorimo o domaćoj inflaciji. Uzroci ove inflacije mogu biti promjene u novčanoj potražnji, neefikasna raspodjela nacionalnog dohotka, povećanje izvoza te preveliki porezi i dr.¹⁷

Inozemna inflacija se javlja kada zemlja ima razvijene gospodarske odnose. Za vrijeme vanjskotrgovinske razmjene, kretanja kapitala i kretanja radne snage moguće je „prelijevanje inflacije“ iz zemlje u kojoj je prisutna inflacija.¹⁸

3.2.4. Stagflacija incesija

Posebno se ističe stagflacija sačinjena od riječi stagnacija i inflacija, označava porast cijena u situaciji stagnacije privredne aktivnosti, odnosno incesija koja je spoj inflacije i recesije, a ona označava inflaciju u uvjetima recesije.¹⁹

Stagflacija

Veliki porast cijena i visoka, sve veća nezaposlenost. Dakle, stagflacija je stanje visoke stopa inflacije i visoke nezaposlenosti. U situaciji smanjenja proizvodnih kapaciteta gospodarstva, koje je posljedica povećanja cijena nafte za države koje su uvoznice nafte, dolazi do stagflacije. Ovakva nepovoljna situacija sadrži tendenciju povećanja cijena dok se u isto vrijeme gospodarstvo usporava zbog skuplje proizvodnje i manje isplativosti.

Indikator za otkrivanje stagflacije je indeks neugodnosti, predstavlja sumu opće nezaposlenosti i stope inflacije.

Incesija

predstavlja inflaciju u stanju recesije, odnosno porast cijena u uvjetima nezaposlenosti.

¹⁷ Matic, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 158

¹⁸ Ibid, str. 160.

¹⁹ Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, str.492

3.2.5. Strukturna inflacija i inflacija očekivanja

Strukturna inflacija u zemlji predstavlja dugoročnu inflaciju kao posljedicu niza faktora koji utječu na neusklađenost.

Dugoročni inflacijski trend uvjetuje skup 4 faktora;²⁰

- ❖ razlika u stopi rasta produktivnosti u različitim sektorima,
- ❖ isti porast nominalnih plaća u tim sektorima,
- ❖ različite cjenovne i dohodovne elastičnosti potražnje za proizvodima različitih faktora,
- ❖ otpornost cijena i plaća na smanjivanje.

Inflacijska očekivanja

Očekivanja o budućem kretanju makroekonomskih varijabli svih gospodarskih subjekata uvelike utječu na planove. Navedeno se najviše odnosi na očekivanja o budućim promjenama inflacije. Međuovisnost između očekivane i stvarne vrijednosti neke varijable je formulirao John Richard Hicks u obliku elastičnosti očekivanja.

Elastičnost očekivanja je formulirao kao omjer postotnih promjena očekivane i stvarne vrijednosti neke ekonomske varijable.²¹ Elastičnošću očekivanja se mjeri analiza stabilnosti, ali zbog činjenice da su očekivanja psihološka pojava njihovo mijenjanje i formiranje nije moguće objasniti.

Ako je koeficijent elastičnosti očekivanja veći od 1, tada povećanje inflacije rezultira povećanjem inflacije u budućnosti. Ako je koeficijent jednak 1, onda je povećanje cijena jednako i u budućnosti. U slučaju kada je koeficijent manji od 1, tada se očekuje smanjenje inflacije u budućnosti, što predstavlja težnju da se sustav kreće prema ravnoteži.

²⁰ Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, str. 520.

²¹ Ibid, str. 521.

3.3. Posljedice inflacije

Svaka inflacija bez obzira na svoj uzrok za sobom ostavlja posljedice. Te posljedice ovise o karakteristikama inflacije, odnosno o tome koliko je dugo trajala inflacija i koliki je utjecaj imala. Inflacija narušava normalne ekonomske međuovisnosti i racionalno ponašanje privrednih subjekata, stoga je od primarne važnosti reagiranje privrednih subjekata i monetarne politike na samom početku procesa inflacije.

Posljedice inflacije;²²

- ❖ promjene u strukturi relativnih cijena,
- ❖ redistribucija dohotka,
- ❖ pogoršanje u bilanci plaćanje koje dovodi do smanjenja međunarodnih rezervi,
- ❖ destimulira izvoz i stimulira uvoz,
- ❖ osobna potrošnja se povećava, štednja se smanjuje.

U slučaju veće inflacije stanovništvo svoj dohodak troši u što kraćem mogućem roku, zbog očekivanja pada vrijednosti novca. Ovim načinom se nastoji maksimizirati kupovna moć u tom trenutku. Štednja se svodi na što nižu moguću razinu zbog razloga što novac sada vrijedi više nego što će vrijediti u narednom vremenu. Ulaganja u nekretnine i druge materijalne vrijednosti se povećava, jer je to imovina koja ima stabilnu vrijednost, za razliku od ulaganja u vrijednosne papire koja naglo opadaju. Dakle, ovakva inflacija uzrokuje veću investicijsku potrošnju.

Također inflacija utječe na povećanje javnih prihoda i rashoda. Javni prihodi rastu zbog rasta nominalnog domaćeg proizvoda, dok do javnih rashoda dolazi zbog povećanja službenika u javnim službama, zbog porasta broja subvencija za životni standard stanovništva itd.

Kod pojave jake inflacije novac gubi na svojim osobinama poput vrijednosti i sigurnosti. Navedenim se podrazumijeva pogoršanje stanja u bilanci plaćanja i smanjenje međunarodnih rezervi. Isto tako porast cijena, u zemljama koje su važni vanjskotrgovinski partneri, destimulira izvoz, a stimulira uvoz. Uz navedeno posljedica rasta domaćeg proizvoda jest porast uvoza.

²² Matic, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 154.

Kao način poticanja gospodarskog rasta nerazvijenim gospodarstvima se preporučuje blaga, odnosno umjerena inflacija jer je tim načinom moguće pokretanje štednje za financiranje investicija.²³ Inflacija se sastoji od velike količine čimbenika zbog kojih vrlo lako može izmaknuti kontroli i postati kočnica u privrednom razvoju. Dakle, Inflacija je problem koji se vrlo teško kontrolira.

²³ Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije - ciljevi monetarne politike.
URL: <https://www.hnb.hr/-/ciljevi-monetarne-politike> (Pristupljeno: 8.09.2020.)

4. EKONOMSKE MJERE ZA OBUZDAVANJE INFLACIJE

4.1. Mjerenje inflacije

Inflaciju je moguće mjeriti na mnoge načine, dok se stopa inflacije koja označava stopu promjene cijene mjeri sljedećim načinom:²⁴

$$(1) \\ \text{STOPA INFLACIJE} = \frac{\text{RAZINA CIJENA}_{(\text{godina } t)} - \text{RAZINA CIJENA}_{(\text{godina } t-1)}}{\text{RAZINA CIJENA}_{(\text{godina } t-1)}} * 100$$

Inflaciju je moguće mjeriti i pomoću kretanja indeksa cijena. Indeks cijena označava ponderirani prosjek cijena određenog broja roba i usluga.

Najvažniji indeksi cijena su;²⁵

- ❖ indeks potrošačkih cijena (CPI) - promjena cijena tipične košarice dobara,
- ❖ indeks cijena na veliko – indeks proizvođačkih cijena,
- ❖ deflator domaćeg proizvoda – omjer nominalnog i realnog BDP-a.

Inflacija se najčešće mjeri indeksom potrošačkih cijena. CPI mjeri troškove tržišne košarice određenih dobara, odnosno roba i usluga koje su ključne za životni standard, primjerice hrana, odjeća, stanovanje i sl. Svakog mjeseca se vodi evidencija ovih proizvoda na propisanim lokacijama diljem države od strane Državnog zavoda za statistiku (DZS). Indeks cijena se izrađuje dodavanjem određenog fiksnog pondera svakoj stavki, taj ponder označava važnost njenog udjela u budžetskoj potrošnji.²⁶

Indeks cijena na veliko, drugim imenom indeks proizvođačkih cijena označava mjerenje razina cijena u veleprodaji ili proizvođačkoj industriji, približno se temelji na 3400 roba, a uključuje cijene hrane, proizvoda prerađivačke industrije i rudarstva. Zbog svoje detaljnosti je uvelike upotrebljavan u poduzećima.²⁷

Deflator domaćeg proizvoda predstavlja odnos nominalnog i realnog bruto domaćeg proizvoda (BDP-a), stoga ga je moguće interpretirati kao cijenu svih komponenti BDP-a, a ne samo jednog sektora. Zbog toga što je indeks s promjenjivim ponderom, koji ponderira cijene

²⁴ Benić, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 414.

²⁵ Matic, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 155.

²⁶ Benić, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 415.

²⁷ Ibid, str. 420.

količina za tekuće tromjesečje, razlikuje se od indeksa potrošačkih cijena. Deflator se koristi kako bi se uklonio inflacijski utjecaj iz BDP-a.²⁸

Svakom stabilizacijskom politikom se želi postići opća ravnoteža u gospodarstvu. Spomenuta ravnoteža se postiže onda kada je privreda bez inflacije pri punoj zaposlenosti, što je, nažalost, u realnom svijetu nemoguće. Navedena situacija uz slobodno tržište nije moguća zbog toga što previše čimbenika utječe na svaku od komponenti.

Najčešće mjere u borbi protiv inflacije;²⁹

- ❖ politika administrativne kontrole cijena – usporavanje i zaustavljanje rasta cijena,
- ❖ restriktivna kreditno-monetarna politika – ograničavanje količine novca u optjecaju kontrolom kanala i tokova kretanja novčane mase,
- ❖ devalvacija valute i uspostavljanje realnog kursa domaće valute,
- ❖ kontrola ili smanjivanje svih oblika potrošnje i uvoza,
- ❖ poticanje izvoza,
- ❖ valutna reforma – zamjena stare valute za novu.

Ovi gore navedeni oblici borbe protiv inflacije su u nekim državama više korišteni od drugih, ali svi oblici su primjenjivi u različitim uvjetima stupanja borbe protiv inflacijskih ekstrema.

²⁸ Benić, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 416.

²⁹ Jarić, D., Radun, V. Ćurčić, R. (2011): Principi ekonomije, Visoka škola za primijenjene i pravne nauke „Prometej“, Banja Luka, str. 196.

U nastavku se prikazuje izračun inflacije, odnosno način na koji se inflacija mjeri.

Tablica 1. Izračun stope inflacije.

Količine kupljene tijekom bazne godine	Cijena (bazna godina)		Cijena (1 godinu kasnije)		Cijena (2 godine kasnije)	
	po jedinici	ukupno	po jedinici	ukupno	po jedinici	ukupno
150 štruca kruha	1,50 €	225 €	1,30 €	195 €	1,60 €	240 €
100 šalica kave	2,40 €	240 €	2,40 €	240 €	2,15 €	215 €
12 usluga šišanja	20,00 €	240 €	22,00 €	264 €	23,00 €	276 €
1 zimska jakna	145,00 €	145 €	176 €	176 €	160,00 €	160 €
Ukupan trošak košarice		850 €		875 €		891 €
Indeks cijena		100,0		102,9		104,8
Stopa inflacije				2,9 %		1,8 %

Izvor: Vlastita izrada prema: Europska središnja banka. „O Europskoj središnjoj banci, Što je inflacija?“

URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.hr.html> (Pristupljeno: 10.09.2020.)

Postupak izračuna inflacije kao što je prethodno navedeno u tablici 1. može se opisati kroz sljedećih 6 koraka:³⁰

- {1} U košarici se nalazi popis proizvoda i količina potrošenih u danj godini. U navedenom primjeru to su: štruca kruha, šalica kave, usluga šišanja i zimska jakna.
- {2} Trošak košarice se izračunava množeći kupljenu količinu određenog proizvoda s njegovom cijenom. Cijene za baznu godinu su:
 - ❖ 150 štuca kruha x 1,50 € = 225 €,
 - ❖ 100 šalica kave x 2,40 € = 240 €,
 - ❖ 12 usluga šišanja x 20,00 € = 240 €,
 - ❖ 1 zimska jakna x 145,00 € = 145 €.
- {3} Kada se zbroje dobivene cijene u 2. koraku dobije se ukupan trošak košarice koji za baznu godinu iznosi 850 €.
- {4} Za sljedeće dvije godine se ponavljaju 2. i 3. korak te se može vidjeti da su neke cijene po jedinici promijenjene. Navedenim se mijenja odnosno povećava ukupan trošak za te godine. Kao što je vidljivo ukupan trošak za jednu godinu kasnije povećan je na 875 €, a za dvije godine kasnije na 891 €.

³⁰ Europska središnja banka: „O Europskoj središnjoj banci, Što je inflacija?“

URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.hr.html> (Pristupljeno: 9.09.2020.)

- {5} Podijelili se ukupan trošak košarice za jednu i dvije godine kasnije s troškom košarice u baznoj godini i rezultat pomnoži sa 100, dobije se indeks cijena. Indeks cijena za jednu godinu kasnije iznosi 102,9 ($875 \text{ €} / 850 \text{ €} \times 100 = 102,9$). Dok iznos cijena za dvije godine kasnije iznosi 1048 ($891 \text{ €} / 850 \text{ €} \times 100 = 104,8$).
- {6} Godišnja stopa inflacije se dobiva umanjujući indeks za tekuću godinu za indeks cijena prethodne godine te podjelom indeksa prethodne godine množeći to sve sa 100. Stopa inflacije za jednu godinu kasnije iznosi 2,9 % ($102,9 - 100 / 100 \times 100$), dok za dvije godine kasnije iznosi 1,8 % ($104,8 - 102,9 / 102,9 \times 100$).

4.2. Načini suzbijanja inflacije

Različiti uzroci zahtijevaju različite mjere za njihovo suzbijanje. Razlikuju se suzbijanja inflacije potražnje, inflacije troškova i strukturne inflacije.

4.2.1. Suzbijanje inflacije potražnje

Inflacija potražnje nastaje u slučaju pune zaposlenosti, suzbijanje ove inflacije se mora provoditi radi suzbijanja viška agregatne potražnje nad agregatnom ponudom. Navedeno suzbijanje je moguće provoditi dvojakim mjerama:³¹

- ❖ Mjere monetarne politike – smanjenje novčane ponude koja uzrokuje povećanje kamatne stope i utječe na smanjivanje investicija i smanjenje agregatne potražnje. Navedenim se dolazi do suzbijanja inflacije uz manju proizvodnju i zaposlenost.
- ❖ Mjere fiskalne politike – povećanjem poreza ili uvođenjem novih dolazi do smanjenja inflacije, što dovodi do smanjenja osobne potrošnje i investicija, dok do smanjenja proračunske potrošnje dolazi smanjivanjem javnih rashoda

U nastavku teksta se navode mjere kojima država smanjuje agregatnu potražnju;³²

- ❖ uvođenje većih poreznih stopa kojima se smanjuje potrošnja domaćinstva,
- ❖ povećanje kamatnih stopa kojima se smanjuje investicijska potrošnja,

³¹ Benić, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 432.

³² Reić, Z., Mihaljević Kosor, M. (2011): Ekonomija, Treće izmijenjeno izdanje, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 190,

- ❖ smanjivanje materijalnih izdataka države.

Povećanjem poreza ili uvođenjem novog dolazi do direktnog utjecaja na smanjenje osobne potrošnje, iz jednostavne činjenice što tada stanovništvo ima manje raspoloživog dohotka. Smanjenje javnih rashoda označuje smanjenje budžetske potrošnje. Navedene mjere utječu na način da se smanjuje ukupna proizvodnja, što vodi do smanjenja dohotka, a time i smanjenja inflacije.

Borba protiv inflacije je najčešće dana u obliku odgovarajućeg programa stabilizacije. Mogući stabilizacijski programi su ortodoksni ili heterodoksni. Ortodoksni stabilizacijski programi se sastoje od restriktivne monetarne i fiskalne politike. Heterodoksni stabilizacijski programi uz čvrstu monetarnu i fiskalnu politiku uvode i privremenu kontrolu cijena i nadnica.³³

4.2.2. Suzbijanje inflacije troškova

Ekonomska teorija inflaciju troškova smatra posljedicom povećanja plaća, glavnim uzrokom. Inflaciju troškova je teže suzbiti mjerama monetarne i fiskalne politike za razliku od slučaja suzbijanja inflacije potražnje. Za suzbijanje inflacije troškova ograničavanjem rasta plaća, u vezi s rastom proizvodnosti rada, se najčešće koristi politika dohotka.³⁴ Navedenom politikom vlada nastoji obuzdati inflaciju izravnim mjerama, usmenim uvjerenjem i zakonskom kontrolom plaća i cijena. Vlada rast plaća može onemogućiti ograničavanjem maksimalnog rasta plaća na razinu rasta proizvodnosti. U prethodno rečenom slučaju ne postoji mogućnost pojave inflacije, tj. rasta cijena.

Suzbijanje inflacije troškova je moguće provoditi putem;³⁵

- ❖ mjera fiskalne politike – usmjerenost na smanjenju poreza i doprinosa,
- ❖ blage fiskalne politike s ciljem ublažavanja ovisnosti uvoza i uvozna inflacija,
- ❖ antimonopolske politike,
- ❖ stimulativne ekspanzivno-kreditne politike.

³³ Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, str. 505.

³⁴ BeniĆ, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 459.

³⁵ BeniĆ, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb, str. 434.

4.2.3. Suzbijanje strukturne inflacije

U slučaju suzbijanja strukturne inflacije, mjere monetarne i mjere fiskalne politike te kontrola cijena ne pružaju značajne rezultate. Suzbijanje strukturne inflacije je moguće ublažiti usmjerivanjem investicija u sektore koji se pokažu u ne proporcionalnom odnosu na ostale sektore gospodarstva. Temelj suzbijanja strukturne inflacije je selektivno investiranje u nerazvijene sektore. S obzirom da je ova inflacija uglavnom vezana za zemlje u razvoju i obično je kombinirana s drugim izvorima inflacije, antiinflacijski program se kombinira s više mjera i razlikuje se unutar svakog gospodarstva.³⁶

4.3. Kako poboljšati stanje u Republici Hrvatskoj?

Kako bi Hrvatska spriječila inflaciju u budućnosti potrebno je da obrati pozornost na sljedeće stavke;

- {1} Dinamiziranje gospodarske aktivnosti s naglaskom na turizam,
- {2} Preispitivanje poreznog sustava i porezne politike,
- {3} Povećanje produktivnosti i znanja radnika.

Uz navedeno Republici Hrvatskoj je potrebno;³⁷

- ❖ deeuroizacija – kako bi se povećalo povjerenje u domaću valutu, štednja u domaćoj valuti,
- ❖ politika otpuštanja likvidnosti,
- ❖ očuvanje financijske stabilnosti,
- ❖ snižavanje troškova financiranja,
- ❖ stabilan tečaj domaće valute.

Ove mjere prethodno navedene su u teoriji, oblici kojima se utječe na promjenu vrijednosti inflacije kojom se nastoji isključiti svaka nepovoljna situacija za državu. Kao nepovoljna situacija se smatra porast vrijednosti inflacije kojom se izazivaju šokovi na tržištu, a koji mogu dovesti i do recesije.

³⁶ Ibid, str. 435.

³⁷ Hrvatska narodna banka: Javnost rada – HNB vodi izrazito ekspanzivnu i protucikličnu monetarnu politiku. URL: <https://www.hnb.hr/-/hnb-vodi-izrazito-ekspanzivnu-monetarnu-politiku> (Pristupljeno: 9.09.2020.)

5. ANALIZA INFLATORNIH KRETANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U ovom poglavlju će se definirati stopa inflacije u Republici Hrvatskoj prema različitim kriterijima. Potrebne podatke vezane za inflaciju tekuće i prethodne godine je moguće pronaći na internetskim stranicama Hrvatske narodne banke, Državnog zavoda za statistiku i Eurostat. Navedeni su korišteni za analizu ovog završnog rada.

Hrvatska narodna banka (HNB) provodi monetarnu politiku te ima za cilj održavanje stabilnosti cijena, tj. inflacije koja je glavni preduvjet održivog gospodarskog rasta. U svrhu ostvarivanja navedenog cilja stopa inflacije ne treba biti jednaka nuli ali bi trebala biti blago pozitivna u dužem razdoblju. Prosječna godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj od 2000. do 2015. godine je iznosila 2,5%. Dakle, to nam govori o održavanju niske inflacije od strane Hrvatske narodne banke.³⁸

Niska i stabilna inflacija omogućuje potrošačima da putem cijena dobiju pravilnu i kvalitetnu informaciju o relativnoj vrijednosti pojedinih dobara. Vrijednost da će se kućanstva i poduzeća svojim resursima koristiti u svrhu zaštite od inflacije umjesto da ih se usmjeri u proizvodnju te time pridonese smanjenju premije na inflacijski rizik ugrađene u kamatne stope, smanjena je.³⁹

Centralne banke ostvaruju spomenuti cilj na različite načine, dok centralna banka Republike Hrvatske (HNB) održavanjem stabilnosti tečaja kune prema euru utječe a stabilnost cijena. Poznato je da ostvarivanje cilja ovisi o važnim obilježjima i osobnostima gospodarstva, na primjeru Republike Hrvatske to su:⁴⁰

- ❖ visoka razina euroizacije,
- ❖ visoka uvozna ovisnost,
- ❖ visoka zaduženost u stranoj valuti,
- ❖ činjenica da je Hrvatska malo i otvoreno gospodarstvo.

³⁸ Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – ciljevi monetarne politike. URL: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi> (Pristupljeno: 9.09.2020.)

³⁹ Ibid, str. 1.

⁴⁰ Ibid, str. 2.

U nastavu se navode četiri cilja kojima bi se trebala voditi svaka centralna banka;⁴¹

- ❖ stabilnost cijena,
- ❖ puna zaposlenost,
- ❖ kamatne stope,
- ❖ stabilnost financijskog sustava.

Kako bi strategija ciljanja inflacije bila pozitivno provedena, centralna banka treba surađivati s vladom.

Kao što je već navedeno inflacija je proces u kojem se smanjuje kupovna moć potrošača i utječe nepovoljno na štednju i gospodarstvo. Dakle, za istu količinu novca u sadašnjosti, već u bliskoj budućnosti neće biti moguće kupiti istu količinu robe i usluge.

U sljedećoj tablici će se prikazati kretanja inflacije u RH u periodu od lipnja 2019. godine do lipnja 2020. godine

Tablica 2. Kretanje inflacije u Republici Hrvatskoj u razdoblju 06/2019-06/2020

MJESEC/GODINA	INFLACIJA
lipanj 2019.	+0,6%
srpanj 2019.	+1,1%
kolovoz 2019.	+0,8%
rujan 2019.	+0,8%
listopad 2019.	+0,6%
studeni 2019.	+0,7%
prosinac 2019.	+1,4%
siječanj 2020.	+2,0%
veljača 2020.	+1,5%
ožujak 2020.	+0,6%
travanj 2020.	-0,2%
svibanj 2020.	-0,6%
lipanj 2020.	-0,2%

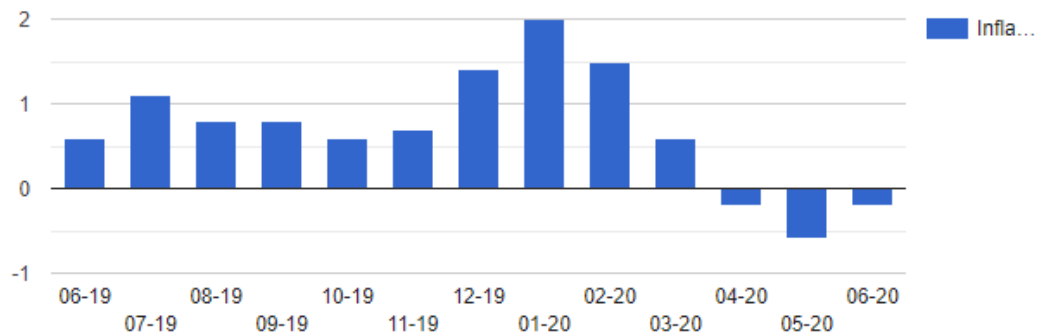
Izvor: Izrada autora prema Nezavisni hrvatski sindikati: Inflacija – Osnovni gospodarski i socijalni pokazatelji,

URL: <http://www.nhs.hr/gospodarstvo/pokazatelji/inflacija/> (Pristupljeno 10.09.2020.)

⁴¹ Europska središnja banka: „Što je središnja banka?“

URL: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.hr.html>
(Pristupljeno: 9.09.2020.)

Slika 2. Inflatorna kretanja u Republici Hrvatskoj u periodu 06/2019-06/2020

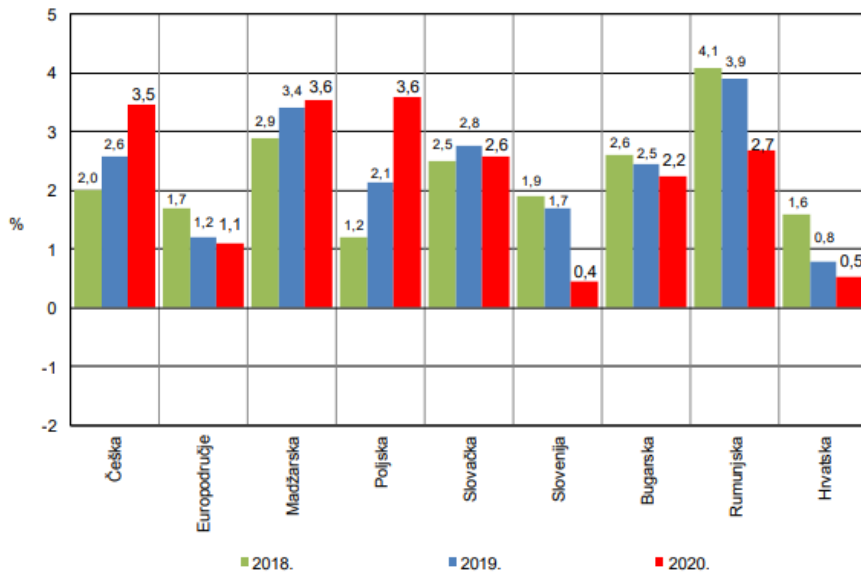
Izvor: DZS

Izvor: Izrada autora prema Nezavisni hrvatski sindikati: Inflacija – Osnovni gospodarski i socijalni pokazatelji, URL: <http://www.nhs.hr/gospodarstvo/pokazatelji/inflacija/> (Pristupljeno 10.09.2020.)

Iz prethodno prikazanog kretanja inflacije u Republici Hrvatskoj vidljiv je rast stope inflacije potom njezino opadanje. U zemljama članicama Europske unije se smatra da su cijene stabilne u slučaju kada je inflacija manja ali približna 2%. Prema tome inflacija u Hrvatskoj je daleko od idealne.

Nadalje se prikazuje inflacija u razdoblju 2018-2020 u Hrvatskoj, Češkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Slovačkoj, Sloveniji, Bugarskoj, Rumunjskoj te europodručju. Dakle, prikazano je uspoređivanje inflacije u Hrvatskoj s navedenim zemljama i eu područjem.

Slika 3. Usporedba inflacije u Hrvatskoj, europodručju i odabranim zemljama (%)

Napomena: Inflacija mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena. Prosječne godišnje stope promjene. Podatak za 2020. odnosi se na razdoblje siječanj – svibanj 2020.
Izvor: Eurostat

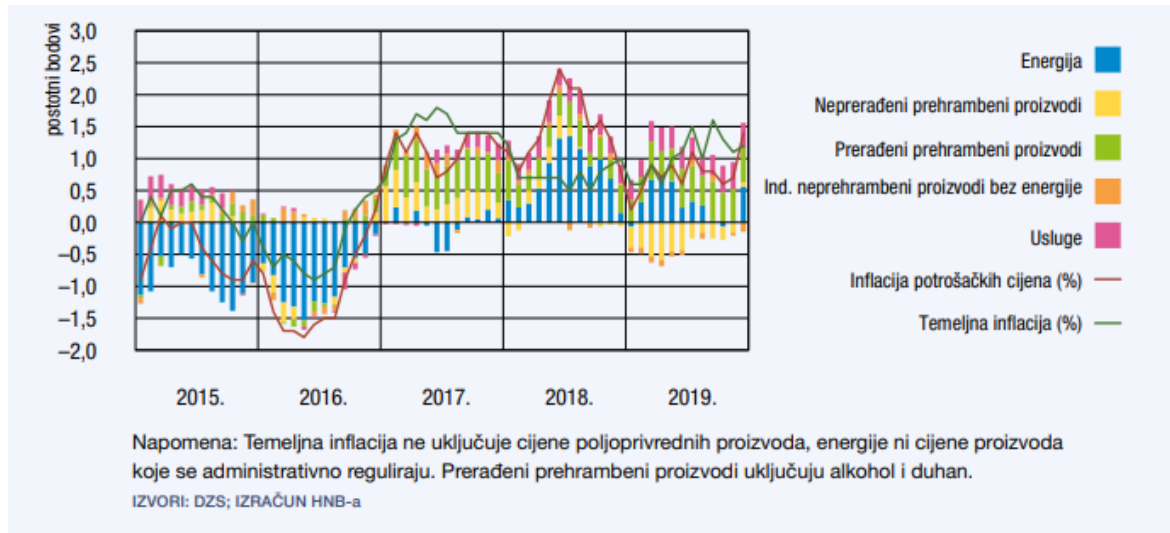
Izvor: Hrvatska narodna banka: Analize i publikacije – redovne publikacije

URL: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/spf> (Pristupljeno: 10.09.2020.)

Prema prikazanim podacima vidljivo je kako Hrvatska ima najveću inflaciju u 2018. godini kada je iznosila 1,6%. Rast inflacije je potaknut vanjskom utjecajima – rastom cijena prehrambenih proizvoda i energenata. U prikazanom grafikonu u odnosu na zemlje s kojima je uspoređena Hrvatska je u povoljnijoj situaciji, odnosno stopa inflacije je prihvatljiva za razliku od ponajviše Rumunjske i Mađarske.

U nastavku rada se prikazuje kretanje inflacije potrošačkih cijena u razdoblju između 2015. i 2019. u Republici Hrvatskoj.

Slika 4. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija (2015.-2019.)

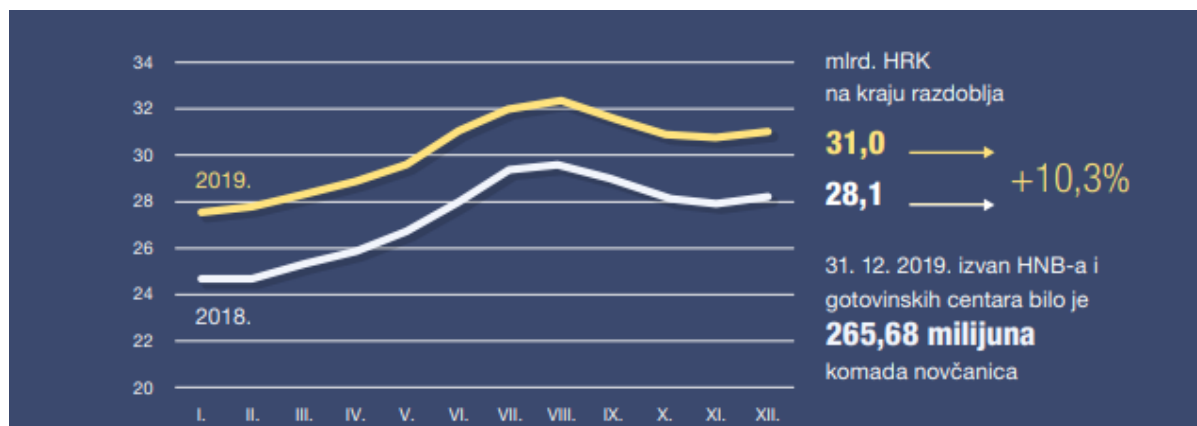
Izvor: Hrvatska narodna banka: Analize i publikacije- Godišnje izvješće za 2019.,

URL: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/godisnje-izvjesce> (Pristupljeno: 10.09.2020.)

Smanjenje prosječne godišnje stope rasta cijena na 1,8% (s 4,4% u 2018.) i ne prerađenih prehrambenih proizvoda na -3,3% (s 0,6% u 2018.) je rezultiralo usporavanjem ukupne inflacije potrošačkih cijena u 2019. godini. Uz navedeno doprinos industrijskih proizvoda bez hrane i energije u ukupnoj inflaciji u 2019. godinu se blago smanjio. Suprotno navedenom u 2019. blago povećanje je postigao doprinos usluga i prerađenih prehrambenih proizvoda, uglavnom zbog ubrzanja prosječne godišnje stope rasta cijena kruha i žitarica te duhanskih prerađevina. Prosječna godišnja stopa temeljne inflacije, koja ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i energije kao ni administrativne cijene, je također ostvarila blagi rast (s 0,8% u 2018. na 1,0% u 2019.) pri čemu je od najvećeg učinka bilo ubrzanje prosječne godišnje stope rasta prerađenih prehrambenih proizvoda.

Nadalje u radu se prikazuje gotov novac u optjecaju na kraju razdoblja. Od početka 2011. do kraja 2019. godine gotov novac se udvostručio. Pod optjecajem se smatra količina gotovog novca koji se nalazi van HNB-a i gotovinskih centara, umanjena za količinu gotovog novca u blagajnama banaka.

Slika 5. Gotov novac u optjecaju na kraju razdoblja 2019. godine

Izvor: Ibid (Pristupljeno: 10.09.2020.)

“U usporedbi sa stanjem na kraju 2018. godine, tijekom 2019. količina novčanica izvan HNB-a i gotovinskih centara povećala se za 7,7%, dok se njihova ukupna vrijednost povećala za 10,7%.

Izvan HNB-a i gotovinskih centara u 2019. godini najviše su bile zastupljene novčanice u apoenima od 200 kn (udio od 33,8%) i od 10 kuna (udio od 19,8%), čija je ukupna vrijednost iznosila 18,51 mlrd. kn ili 49,9% ukupne vrijednosti novčanica te godine.

Apoenom od 200 kn banke se najviše koriste pri isplati putem bankomata, što je rezultiralo velikom zastupljenošću tog apoena u strukturi novčanica van HNB-a i gotovinskih centara.

Među kovanicama najveću zastupljenost je imao apoen od 10 lipa (587,6 mil kom, postotni udio od 23,1% van HNB-a i gotovinskih centara), dok je vrijednosno najviše bio zastupljen apoen od 5 kn (u iznosu od 625,3 mil kn, u postotnom udjelu od 38,10%)⁴²

⁴² Europska središnja banka: „Što je središnja banka?“

URL: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.hr.html>
(Pristupljeno: 9.09.2020.)

6. ZAKLJUČAK

Inflacija kao kompleksni ekonomski problem se pojavljuje u svim državama pa tako i u Hrvatskoj. Centralna banka za cilj ima održavanje stabilnosti cijena, tj. održavanje stabilne i umjerene inflacije u visini 2 – 3 %. Navedeni cilj bi trebao biti dugoročni cilj svim centralnim bankama. Umjerena inflacija je poželjna u državama zbog svoje povezanosti sa stopom nezaposlenosti. Inflaciju nije moguće riješiti djelomičnim mjerama, već onim složenim poput mjera monetarne i/ili fiskalne politike. Odabirom pravilne antiinflacijske politike, odnosno stabilizacijske politike i sprječavanjem visoke inflacije na vrijeme osigurava se stabilnost i rast gospodarstva što u konačnici rezultira boljim životnim standardom stanovništva unutar države. Dok s druge strane u slučaju nepravilnog odabira i vođenja politike dolazi do izazivanja negativnih posljedica, od kojih su neke recesija i rast nezaposlenosti. Nakon izlaska Republike Hrvatske iz krize, koja je vrhunac imala u 2008. godini, počele su se pratiti razvijene zemlje te se stopa inflacije održava oko 2 % od strane Hrvatske narodne banke (HNB-a). Kako bi se ispunio temeljni cilj, stabilnost cijena, potrebno je da se ispunu i ostali ciljevi od kojih su neki visoka zaposlenost, stabilnost kamatnih stopa, gospodarski rast i dr. Ono što Republika Hrvatska treba jest, novi koncept i vođenje države po uzoru na najrazvijenije zemlje Europe, primjerice Danske, Švicarske, Njemačke i sl.

LITERATURA

1. Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb,

MATE

2. BeniĆ, Đ. (2016): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb
3. Božina, L. (2008): Novac i bankarstvo, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
4. Felton, A., Reinhart, C. (2008): Prva globalna financijska kriza 21. stoljeća, Zagreb, Novum
5. Jarić, D., Radun, V., Ćurčić, R. (2011): Principi ekonomije, Visoka škola za primjenjive i pravne nauke „Prometej“, Banja Luka
6. Matić, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
7. Reić, Z., Mihaljević Kosor, M. (2011): Ekonomija, Treće izmijenjeno izdanje, Ekonomski fakultet Split, Split
8. Samuelson, P. A., Nordhaus, W. (2011): Ekonomija, 19. izdanje, Zagreb, MATE

Web stranice:

1. Europska središnja banka: „O Europskoj središnjoj banci, Što je inflacija?“
URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.hr.html>
(Pristupljeno: 9.09.2020.)
2. Eurofound: Trend sin quality of life URL:
http://knjiznica.sabor.hr/pdf/E_publicacije/Trends_in_quality_of_life_Croatia.pdf
(Pristupljeno 9.09.2020.)
3. Europska središnja banka: „Što je središnja banka?“ URL:
<https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.hr.html>
(Pristupljeno: 9.09.2020)
4. Hrvatska danas: Bdp kriza URL: <https://hrvatska-danas.com/2018/03/05/analiza-razina-bdp-a-2017-godine-je-41-niza-u-odnosu-na-godinu-prije-krize-2008-sto-znaci-da-je-hrvatska-jos-uvijek-u-krizi/> (Pristupljeno: 9.09.2020.)
5. Hrvatska narodna banka: Analize i publikacije – Godišnje izvješće za 2019.
URL: <https://www.hnb.hr/analize-i-publicacije/redovne-publicacije/godisnje-izvjesce>
(Pristupljeno: 10.09.2020.)
6. Hrvatska narodna banka: Analize i publikacije – redovne publikacije
URL: <https://www.hnb.hr/analize-i-publicacije/redovne-publicacije/spf> (Pristupljeno 10.09.2020.)
7. Hrvatska narodna banka: Javnost rada – HNB vodi izrazito ekspanzivnu i protucikličku monetarnu politiku

- URL: <https://www.hnb.hr/-/hnb-vodi-izrazito-ekspanzivnu-monetarnu-politiku>
(Pristupljeno: 9.09.2020.)
8. Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – ciljevi monetarne politike
URL: <https://www.hnb.hr/-/ciljevi-monetarne-politike> (Pristupljeno: 8.09.2020.)
9. Hrvatski zavod za zapošljavanje: Registrirana nezaposlenost
URL: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (Pristupljeno: 9.09.2020.)
10. Nezavisni hrvatski sindikati: Inflacija – Osnovni gospodarski i socijalni pokazatelji
URL: <http://www.nhs.hr/gospodarstvo/pokazatelji/inflacija/> (Pristupljeno: 10.09.2020.)
11. Proleksis enciklopedija online: Phillipsova krivulja URL:
<https://proleksis.lzmk.hr/2951/> (Pristupljeno: 8.09.2020.)
12. Trading Economics: Croatia Industrial Production
URL: <https://tradingeconomics.com/croatia/industrial-production>
(Pristupljeno: 9.09.2020.)

POPIS SLIKA

Slika 1: Phillipsova krivulja	10
Slika 2. Inflatorna kretanja u Republici Hrvatskoj u periodu 06/2019-06/2020	24
Slika 3. Usporedba inflacije u Hrvatskoj, europodručju i odabranim zemljama (%)	25
Slika 4. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija (2015.-2019.)	26

POPIS TABLICA

Tablica 1. Izračun stope inflacije.	18
Tablica 2. Kretanje inflacije u Republici Hrvatskoj u razdoblju 06/2019-06/2020	23